

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fókatermékek kereskedelméről

COM(2008) 469 végleges – 2008/0160(COD)

(2009/C 218/12)

2008. szeptember 25-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyról:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fókatermékek kereskedelméről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. január 28-án elfogadta véleményét (Előadó: Pedro NARRO).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésen (a február 26-i ülésnapon) 95 szavazattal 59 ellenében, 30 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB kedvezően fogadja a fókatermékek kereskedelmének harmonizált szabályozására irányuló európai bizottsági kezdeményezést. A tevékenység a jelenlegi feltételek mellett nem fenntartható, és nemzetközi szinten alapvető változásokat kell sürgetni.

1.2 Tekintettel arra, hogy a Szerződésben nincs az állatjóléti kérdéseket lefedő konkrét jogalap, az EGSZB helyesli, hogy a kérdés jogszabályi rendezéséhez az EKSz. 95. cikkét választották, amely a belső piac töredezettségéről szól. A közösségi joggyakorlat szavatolja ennek a döntésnek a legitimitását.

1.3 Az EGSZB az eltérési rendszer életbe lépésének elhalasztását javasolja, és azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság 2012-ben adjon ki részletes jelentést a fókavadászattal kapcsolatos jogi szabályozás alakulásáról, amely alapul szolgálna ahhoz, hogy 2012-től esetleg engedélyezzék az eltéréseket.

1.4 Az új rendszer alkalmazásának első három évében a tilalomnak teljes körűnek kellene lennie, ez alól az egyetlen kivételt az „inuit” eszkimó nép által gyakorolt, létfenntartást célzó fókavadászat képezné.

1.5 A jogalkotási javaslatban foglalt intézkedések megvalósíthatósága érdekében elengedhetetlen, hogy az Európai Bizottság hatékony ellenőrzési rendszereket tudjon kiépíteni. Az ellenőrzést nem végezheti kizárólag a derogációt kérő állam. Az Európai Bizottságnak ügyelnie kell arra, hogy a vonatkozó jogi rendelkezésekben foglaltak helyi alkalmazása megfelelő legyen.

1.6 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy készítse el az annak meghatározásához szükséges tanulmányokat, hogy az éghajlatváltozás milyen hatással járhat a faj megőrzése szempontjából.

2. Bevezetés

2.1 Az úszólábúakként ismert állatcsoportba összesen 33 foka-, oroszlánfoka-, medvefoka-, elefántfoka- és rozsmárfaj tartozik. Változó nagyságú emlősökről van szó, amelyek szaporodás céljából nagy csoportokba gyűlnek, akár a szárazföldön, akár a jégen.

2.2 Bár a környezetvédő szervezetek⁽¹⁾ egyre sűrűbben hívják fel a figyelmet arra, hogy többek között az éghajlatváltozás hatásai miatt erőteljesen csökken a fókapopuláció, a vadászszervezetek és azon államok kormányai, amelyek területén a fókák szaporodnak, tagadják, hogy a faj fennmaradását bármi fenyegetné, hangsúlyozva, hogy közel 15 millióra tehető a leölhető fókák száma. Az utóbbi években a fókavadászatot övező vita középpontjában az állatjóléti kérdések álltak, háttérbe szorítva a faj védelmével kapcsolatos szempontokat. Az EU-nak külön jogszabálya van a fókák védelmére⁽²⁾.

2.3 Kereskedelmi fókavadászatot Kanadában, Grönlandon, Namíbiában, Norvégiában és Oroszországban folytatnak. Ezek az országok mind különböző jogszabályokat dolgoztak ki a fókavadászat szabályozására. Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) elismerte, hogy nem állnak rendelkezésre megbízható adatok a fókapopulációkról és az évente leölt állatok számáról. Az egyes államok hatóságai által szolgáltatott adatok alapján évi közel 300 000 leölt egyeddel Kanada az első számú fókavadász ország. A kanadai kormány adatai

⁽¹⁾ Az IFAW szakmai jelentése 2008/1.

⁽²⁾ Az 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelv.

szerint ⁽¹⁾ 2008 folyamán 275 000 fókát öltek le, és ehhez összesen 17 000 engedélyt adtak ki. Kanadát – jelentősen lemaradva – Grönland ⁽²⁾ és Namíbia ⁽³⁾ követi évi 160 000, illetve 80 000 leölt egyeddel.

2.4 Az Európai Unióban a fókák leölése és megnyúzása két tagállamban: Finnországban és Svédországban gyakorlat. Fókatermékeket ez Egyesült Királyságban (Skóciában) készítenek. Norvégiától és Kanadától eltérően a Közösség területén ez a tevékenység nem kereskedelmi jellegű, hanem kettős célja van: szabadidős tevékenység és a haleyő állatfajok populációjának szabályozása.

2.5 A leölt fókák prémjéből bundát, zsírjából olajokat, húsból takarmányt, nemi szervéből pedig afrodisziákumokat készítenek – ez utóbbi egyre keresettebb cikk Ázsiában.

2.6 A fókák leölésének többféle módja van. A leggyakrabban használt eszköz a puska és a hakapik (kalapácsolakban végződő csákányféle). Ez a hakapiknak nevezett szigonyfajta ránézésre primitív és ormótlan, de a szakértők szerint a fókák gyors elkábításának és megölésének leghatékonyabb eszköze.

2.7 Az EFSA 2007-ben kiadott szakvéleményében ⁽⁴⁾ kijelentette, hogy „a fókákat gyorsan és hatékonyan is le lehet ölni anélkül, hogy az állatoknak szükségtelen fájdalmat vagy szenvedést okoznának”. Ugyanakkor elismeri, hogy a gyakorlatban az állatokat nem mindig humánusan és hatékonyan ölik le. A különféle nemzeti jogszabályok szabályozzák a hakapik használatának mértékét és módjait, valamint a puskák kaliberét és a lövedék sebességét.

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1 2006. szeptember 26-án az Európai Parlament nyilatkozatot ⁽⁵⁾ fogadott el, amelyben felkérte az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki jogalkotási javaslatokat két fókafajtából – a grönlandi fókából és hólyagos fókából – származó termékek behozatalának, kivitelének és értékesítésének szabályozására. A nyilatkozatban azt is kérte, hogy részesítsék különleges elbánásban a hagyományos inuit fókavadászatot.

3.2 Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése ajánlást fogadott el a fókavadászatról, amelyben tagjait arra sürgette, hogy tiltsák meg azokat a kegyetlen vadászati módszereket, amelyek nem garantálják, hogy az állat azonnal elpusztul.

⁽¹⁾ Seals and sealing in Canada, Facts about seals 2008 [Fókák és fókavadászat Kanadában. 2008-as adatok].

⁽²⁾ Grönland autonóm kormánya, 2006.

⁽³⁾ EFSA-jelentés: *Animal welfare aspects of the killing and skinning of seals* [A fókák leölésének és megnyúzásának állatjóléti vonatkozásai], 2007. december.

⁽⁴⁾ Az EFSA 2007. december 6-i tudományos szakvéleménye, EFSA Journal (2007), 610., 122. o.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament 38/2006. sz. nyilatkozata.

3.3 Az elmúlt években Belgium, Hollandia és Szlovénia nemzeti szabályokat dolgozott ki a fókatermékek előállításának és forgalomba hozatalának betiltására. Más uniós tagállamok is úgy döntöttek, szabályozzák a kérdést, az ő nemzeti jogszabályaik jelenleg kidolgozás alatt állnak.

3.4 Az Európai Bizottság 2007 elején konzultációt kezdeményezett az érdekelt felekkel, ennek eredményeképpen született meg az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) tudományos szakvéleménye ⁽⁶⁾. Az Európai Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatósága 2008 áprilisában tanulmányt tett közzé a fókatermékek betiltásának lehetséges hatásairól.

3.5 Az Európai Bizottság 2008. július 23-án rendeletjavaslatot tett közzé a fókatermékek kereskedelméről ⁽⁷⁾. Az ehhez választott jogalap az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. és 133. cikke. A 95. cikk a belső piac töredezettségével, a 133. cikk pedig a közös kereskedelempolitikával kapcsolatos. Az Európai Bíróság joggyakorlata határozta meg azokat a kritériumokat, melyek alapján a 95. cikkre jogalapként lehet hivatkozni.

3.6 Az Európai Bizottság rendeletjavaslata értelmében tilos a fókatermékek Közösségen belüli forgalomba hozatala, bevitel, kivitel és átszállítása. Ugyanakkor eltérési rendszert is létrehoz, amely a rendeletben foglalt állatjóléti feltételeknek való megfelelés esetén lehetővé teszi az általános szabály alóli kivételeket ⁽⁸⁾. A felsorolt feltételek célja annak biztosítása, hogy a fókák leölése vagy megnyúzása fájdalom, megpróbáltatás vagy másfajta szükségtelen szenvedés nélkül történjen.

3.7 Az Európai Bizottság automatikus mentességet biztosít az inuit közösség által létfenntartási formaként gyakorolt hagyományos fókavadászat számára. A későbbiekben végrehajtási jogszabályok határozzák meg a fókatermékek eredetének garantálásához megfelelő intézkedéseket.

3.8 A tagállamok ötévente jelentésben számolnak be az Európai Bizottságnak a rendelet végrehajtása érdekében meghozott intézkedésekről.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB nagy megelégedéssel fogadja a fókavadászat elfogadható módszereinek és a fókatermékek kereskedelmének harmonizált szabályozására irányuló európai bizottsági kezdeményezést.

⁽⁶⁾ Az EFSA 2007. december 6-i tudományos szakvéleménye, EFSA Journal (2007), 610., 122. o.

⁽⁷⁾ COM(2008) 469 végleges.

⁽⁸⁾ A rendeletjavaslat 4. cikkének (1) bekezdése.

4.2 A rendeletjavaslat az állatjólétre összpontosít, és nem foglalkozik a faj megőrzésével kapcsolatos problémákkal. Az európai környezetvédő szervezetek hangsúlyozták, hogy a jogszabályban szerepelniük kell a fajmegőrzés szempontjainak. Az Unió azonban határozott fajmegőréssel kapcsolatos jogszabályokkal rendelkezik, valamint olyan, külön a fókák védelmét szolgáló eszközökkel, amelyek jól kiegészítik a javaslatban szereplő intézkedéseket.

4.3 Nyilvánvaló, hogy az éghajlatváltozás (különösképpen a sarki jégolvadás jelensége) közvetlenül érinti a fókák szaporodási és életfeltételeit. Ezért kérjük az Európai Bizottságot, hogy végezze el az idevonatkozó értékeléseket, és készítsen tanulmányokat annak érdekében, hogy valós adatok álljanak rendelkezésre az éghajlatváltozásnak a fókapopulációkra gyakorolt esetleges kedvezőtlen hatásairól, és szükség esetén vizsgálja felül a fajmegőréssel kapcsolatos közösségi eszközöket, illetve fogadjon el újakat.

4.4 Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés nem tartalmaz külön jogalapot az állatjóléttel kapcsolatos kérdések uniós szabályozására. A konkrét jogalap hiánya miatt az EU más, de a kérdés kezelése szempontjából ugyanilyen legitim jogalapokhoz kénytelen folyamodni. Ebben az esetben a „belső piac töredezettségéről” szóló, vitatott 95. cikk teszi lehetővé az EU számára, hogy a közösségi joggyakorlatban „általános érdeknek” minősített állatjóléthez kapcsolódó jogszabályokat harmonizálja. Az EGSZB a macska- és kutyaprémről szóló véleményében ⁽¹⁾ jelezte, hogy elfogadja a fent említett jogalapot az állatjóléttel kapcsolatos jogszabályok meghozatalához, és hangsúlyozta, hogy az megfelel a Kereskedelmi Világszervezet keretében kidolgozott kereskedelmi szabályoknak.

4.5 A terület közösségi ellenőrzésének hiánya, az (EFSA által hivatalosan elismert) adathiány és a mögöttes gazdasági érdekek megnehezítik azt, hogy valós és torzítatlan képet kapjunk az Unión kívüli fókavadásatról. Azok az esetleges jogszabálymódosítások, amelyeket a fókavadászatot folytató országokban az új közösségi kritériumokhoz való igazodás érdekében végeznek, a gyakorlatban nem feltétlenül eredményeznek jelentős javulást a fókák leölésének körülményeiben.

4.6 Az utólagos eltérések rendszerével kiegészített általános tilalom újdonságnak számít, amely hasznos precedensként szolgálhat a jövőbeli közösségi jogalkotási eljárások számára. Ezért az EGSZB nem utasítja el teljes mértékben a közösségi eltérési rendszert, azonban életbe lépésének elhalasztását kéri oly módon, hogy a rendelet alkalmazásának első három évében a tilalom teljes körű legyen, és kivételt kizárólag az inuit közösség élvezzen, amelynek létfenntartása függ a fókavadásztól. A halasztás lehetőséget kínálna az EU-nak egy, a jelenlegi javaslatban foglalt általános rendszerrel részletesebb és szigorúbb eltérési rendszer technikai kidolgozására, megkönnyítené az

ellenőrzéseket, és új kritériumokkal járulna hozzá az eltérések esetleges engedélyezésének elbírálásához.

4.7 A fókavadásatról szóló nemzeti jogszabályokban, a gyakorlati alkalmazásban és az ellenőrzési mechanizmusokban bekövetkezett változásokról szóló közösségi jelentés 2012-es megjelentetése igen hasznos volna az uniós hatóság számára ahhoz, hogy attól kezdve értékelhesse az elért eredményeket és az eltérések esetleges engedélyzését. Az adatok hiánya nagyobb közösségi erőfeszítéseket indokol az idevonatkozó és szükséges adatok összegyűjtésére.

4.8 Az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Bizottság jogalkotási javaslata valódi ösztönzést jelentene a fókavadászatot folytató országok számára ahhoz, hogy módosítsák jogszabályikat és gyakorlataikat úgy, hogy „humánusabb” fókaleölési módszereke térnek át. A fókák leölése tekintetében a jelenlegi helyzet tarthatatlan, és ösztönözni kell a szükséges változásokat, elismerve ugyanakkor, hogy ezen a területen az EU korlátozott jogkörökkel rendelkezik.

4.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fókavadásatra vonatkozó új jogszabály széles körű alkalmazásának és eredményességének biztosítása érdekében a tagállamoknak hatékony, visszatartó erejű és arányos szankciókat tartalmazó rendszert kellene elfogadniuk. Egy hatékony szankciórendszer hozzájárulna a belső piac megerősítéséhez és a fogyasztók védelméhez.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Annak ellenére, hogy a rendeletjavaslat nem tárgyalja a fókavadászat indokoltságának kérdését, az EGSZB helyénvalónak tartja, hogy szót ejtsen a témáról szóló vitában gyakran visszatérő egyes kérdésekről. Először is egyértelműen le kell szögezni, hogy a fókavadászat nem sorolható a halászati tevékenységek közé, hanem emlősök leölésének számít. Másodszor kérdéses, hogy a fókák okolhatók-e a tengeri erőforrások, konkrétan a tőkehalrajok megcsappanásáért. Egyetlen tudományos tanulmány sem tudta bizonyítani ezt a tézist, mégis egyes országok ezzel próbálják igazolni a fókavadászatot. A tengeri ökoszisztéma összetettsége eleve kizárja, hogy minden kétséget kizáró kijelentéseket tegyünk erről a kérdésről.

5.2 Az Európai Bizottság javaslatában nem tesz különbséget a nagy- és a kisléptékű fókavadászat között. Figyelembe véve, hogy a javaslat végső soron az állatjólét elveinek érvényesülését célozza, az Európai Bizottság megközelítése indokolt. A kisléptékű fókavadászatot folytató európai országok számára bevezetett kivételek azonban az állatjólét szempontjából nem igazolhatók, így ezek a javaslat egészének nemzetközi legitimitását megkérdőjelezhetik.

⁽¹⁾ HL C 168., 2007.7.20., 42. o.

5.3 Ennek a területnek az ellenőrzése különösen nehéz és összetett, és igen kedvezőtlen éghajlati körülmények között történik. Az ellenőrzések során meg kell határozni a leölt állatok tényleges számát és azt, hogy a helyszínen mennyire tartják be az idevonatkozó jogi rendelkezéseket. Első ránézésre úgy tűnik, hogy a teljes egészében az eltérést kérelmező ország által kezelt ellenőrzési rendszer nem a legjobb módja az ellenőrzés függetlenségének biztosítására. Az Uniónak szakértői csoportot kellene felállítania a derogációt kérő országokban történő helyszíni ellenőrzések elvégzésére. Az európai ellenőrcsoport költségeit annak az országnak kellene állnia, amely exportálni szeretné termékeit a közösségi piacra. Ily módon az EU több információhoz jutna a tanúsítási és címkézési rendszer eredményességének elbírálásához.

5.4 A tanúsítási rendszer és a fakultatív címkézés bevezetése az eltérést kérelmező országokban válasz az uniós polgárok többször kinyilvánított és az Európai Bizottság által folytatott nyilvános konzultációban is megjelenő kérésére. A tanúsítással és a címkézéssel kapcsolatos kezdeményezéseket mindenképpen a főtermékek kereskedelmének betiltására vonatkozó általános

intézkedéseknek kell kísérniük. Ellenkező esetben kétséges, hogy el lehet-e érni az Európai Bizottság által a javaslatban szorgalmazott állatjóléti célkitűzéseket.

5.5 A tanúsítási követelményeket a tanúsítási és címkézési feltételek pontos meghatározása céljából a rendelethez tartozó végrehajtási jogszabályokban kell kifejteni. Korábban az ezen a területen tapasztalható pontatlanság pontatlan címkézéshez vezetett, ami pedig zavart és a fogyasztók megtévesztését eredményezte. A piacon gyakran találunk főtermékeket tartalmazó termékeket, amelyek címkéjén „tengeri élőlényekből készült olaj” vagy „halolaj” szerepel. Az ilyen termékek címkéin mindenképpen fel kell tüntetni nemcsak az elkészítésükhöz felhasznált főfaj nevét, hanem azt is, hogy az állat honnan származik.

5.6 Az eltérések engedélyezési eljárásában az Európai Bizottság munkáját segítő bizottságnak elő kellene segítenie az eljárásban érintett összes szervezet és szereplő részvételét.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 26-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI